

ОБЛАЦИ НАД ГРАДОМ

*Мој је живот борба, дуга и истрајна,
Ни сребро ни злато није мени циљ,
Мој је живот борба пуна идеала,
За добро човека, спокојство и мир!*

Ово су стихови др Славке Михајловић Клисић која је у свом дугом веку (84 године) била лекар, писац и песник, један од оснивача Женске странке, борац за права жена, оснивач болница и породилишта, родољуб и хуманиста.

Деца моје отаџбине

Дневник младе Београђанке Маре Раденковић у којем се, између осталог, описују тешки тренуци током уличних борби у Београду у јесен 1915. године:

"Борба која је још 22-ога отпочела, без престанка траје. Пред подне је отпочела још јача артилериска, затим митралеска и пушчана ватра уз то још и експлозија бомби. Опет ври као у паклу [...]. По улицама се воде борбе. Наши сачекају у попречним улицама непријатеља који са Дунава правим улицама наступа [...].

На Теразијама мало предахнуло, јер ту престадоше да нам зује куршун око главе, али се гранате и даље око нас распрскавају. Један рањеник издише, другога превијају игд. Пуна евогима али и бола у том моменту да не бих пала непријатељу у руке бежим и даље, и не пришаши да пружим помоћ овим јадницима, за које бих се у свако друго доба жртвовала и које неизмерно љубим, јер су деца моје отаџбине, за њу падају..."

Докторка Славка Михајловић

"Жалосно је гледати редове наших жена с метлама и лопатама како гладне и поцепане чисте улице од сламе, сена и ђубрета. Војници с пушкама стоје, с обе стране улице, и стражаре. У подне, кад се овим бедним чистачицама издаје тврд, црни хлеб, стражар коначдује мирно. Оне морају да подигну руке у вис и да хватају хлеб, који им се добацује. Која је спретна, ухвати га, која није, пронаши, хлеб се откотрља, а гладна чистачица га узима са земље, брише о прљаву хаљину и халапљиво једе".

Из дневника др Славке Михајловић Клисић - "Облаци над градом 1914 - 1918."

Мара Магазиновић (1882 - 1968)

Позната екстравагантна уметница Мара Магазиновић је 1914. са мужем Герхардом Геземаном трудна пребегла у Крагујевац, па у Врање, где се он заразио тифусом. Мара је изгубила и брата у Црској бици.

Дете које је родила у Крагујевцу преминуло је у току сталних сељакана у разрушеном и мемљивом Београду.

Мара је после поновног напада аустријске војске пребегла за Ниш, затим за Крушевац, одакле је транспортована у Краљево, које је у току 1915. године било велики сабирни центар за избеглице.

У свом дневнику је записала: "Теретним возом, у малим фургонама, путовале смо мучно скоро дан и ноћ (...) превозила нам се храна а деца су пиштала, као тиби гладна и жедна (...)

Кроз Краљево је куљао свет обезбављених избеглица, буљаци овозних дечка испред непријатељске војске."

Belgrad, Siminogassa.
Beograd, Simina ulica.

Београд, Симинова улица

Кнез Михаилова,
аустро-угарско бомбардовање

Душанова улица после бомбардовања

Главна улица у Чачку, 1916.

Београд, 1916.

Црква у Шапцу после бомбардовања, 1914.

Сељанке испред болнице

